

COVID-19 და ეკონომიკური გამოწვევები მსოფლიო და რეგიონულ ჭრილში

თინათინ დოლიაშვილი

ახალი უმაღლესი სასწავლებლის პროფესორი,
საქართველოს დავით აღმაშენებლის სახელობის უნივერსიტეტის პროფესორი

აბსტრაქტი

COVID-19 რთული გამოწვევა და მნიშვნელოვანი საფრთხეა არა მხოლოდ მსოფლიო ჯანდაცვისათვის, არამედ გლობალური ეკონომიკისთვისაც. პანდემიამ, რომელიც ჯერ კიდევ არ დასრულებულა და ბევრ ქვეყანაში ისევ პიკია, სააშკარაოზე გამოიტანა ყალბი და რეალური პრიორიტეტები. ზოგიერთ ქვეყანაში სასწორზე დაიდო ადამიანის სიცოცხლე ეკონომიკის საპირწონედ, რაც ფესვივე არასწორია. თუმცა, უდავოა ის გარემოებაც, რომ მსოფლიო ეკონომიკაზე COVID-19-ის ნეგატიური ეფექტი არის შეუქცევადი მოცემულობა. შესაბამისად, მთავარი ეკონომიკური დარტყმები მიიღო იმ ქვეყნებმა, რომლებსაც COVID-19-ის გავრცელების ყველაზე მაღალი მაჩვენებლები აქვთ, შემდეგ კი იმ ქვეყნებმა, რომელთა ეკონომიკებიც ყველაზე მეტად არის დამოკიდებული ტურიზმზე, ნავთობისა და სხვა საქონლის ექსპორტზე. საქართველოს მთავრობის მიერ იანვარ – თებერვალში და შემდგომ პანდემიის მიმართ ეფექტური ღონისძიებების გატარებამ შედეგი არ დააყოვნა: ივნისიდან საქართველოს ეკონომიკა სრულად ამოქმედდა, რაც დადებით მოლოდინებთან არის დაკავშირებული; საქართველო რეგიონში COVID-19-თან წარმატებული ბრძოლის საუკეთესო მაგალითია; საერთაშორისო რეიტინგის მიხედვით საქართველო საუკეთესო ტურისტულ მიმართულებად დაფიქსირდა; საერთაშორისო დახმარების სახით განხორციელდა სავალუტო შემოდინებები; ეროვნული ბანკის მიერ მაისში შესრულდა ზომიერი და პერიოდული სავალუტო ინტერვენციები მის სავალუტო აუქციონზე.

საკვანძო სიტყვები: გლობალური ეკონომიკა, ეკონომიკური გამოწვევები, სავალუტო შემოდინებები, სავალუტო ინტერვენციები.

მსოფლიო ჯანდაცვის ორგანიზაციის სტატისტიკური მონაცემებით ინფიცირებულთა რაოდენობა ნოემბრის მესამე დეკადის მდგომარეობით (26.11) 60744487 კაცია, მათ შორის 17267199 (28%) სტაბილურ მდგომარეობაში იმყოფება, 104516 (0,17%) კრიტიკულია, გარდაიცვალა 1427188 (2%) და გამოჯანმრთელდა 42050100 ადამიანი, ანუ(69%). რაც შეეხება საქართველოს ის ამ მომენტისთვის სარეიტინგო სიაში 57 ადგილზეა. ინფიცირებულია 118 690 კაცი, გამოჯანმრთელდა 98 781 (83%), გარდაიცვალა 1 124 კაცი (0,95%), დანარჩენი 16% კი სტაციონარსა და კარანტინშია. სამწუხარო რეალობაა ისიც, რომ უცხოეთშიც ამ ვერაგი დაავადებით გარდაიცვალა ჩვენი ქვეყნის მოქალაქეები. თუმცა უნდა აღინიშნოს ის გარემოებაც, რომ პანდემია ამ დროისათვის ნელნელა უკან იხევს და ძალიან ბევრ ქვეყანაში ახალი დაინფიცირების ფაქტები აღარ შეიმჩნევა [1].

მიუხედავად ასეთი მძიმე მდგომარეობისა, დღეისათვის დედამიწაზე არის 10 ოაზისი, სადაც არ დაფიქსირებულა COVID-19-ით დაავადების შემთხვევა. მათ მიეკუთვნება: წყნარ ოკეანეში მიმოზნეულ კუნძულებზე მდებარე სახელმწიფოები – ნაურუ, მიკრონეზია, ვანუატუ, სამოა, კირიბატი, პალაუ, ტონგა, ტუვალუ, პოსტსაბჭოთა თურქმენეთი და ჩრდილოეთ კორეა. ივნისის თვის ინფორმაციით მათ შორის იყო მარშალისა და სოლომონის კუნძულებიც.

COVID-19 რთული გამოწვევა და მნიშვნელოვანი საფრთხეა არა მხოლოდ მსოფლიო ჯანდაცვისათვის, არამედ გლობალური ეკონომიკისთვისაც. პანდემიამ, რომელიც ჯერ კიდევ არ დასრულებულა და ბევრ ქვეყანაში ისევ პიკია, სააშკარაოზე გამოიტანა ყალბი და რეალური პრიორიტეტები. აღმოჩნდა, რომ ასეთი ტიპის კრიზისში მთავარი არ არის იყო მეგასახელმწიფო, ყველაზე მდიდარი, ბირთვული ქვეყანა და კარნახობდნენ წესებს მსოფლიოს – მთავარია იყო ჰუმანური, გონიერი, კრიზისის გამცნობიერებელი, არ მოატყუო თავი და ხალხი, რისი მცდელობაც არაერთი ქვეყნის მთავრობას ჰქონდა. შესაბამისად, სასწორზე არ უნდა დაიდოს ადამიანის სიცოცხლე ეკონომიკის საპირწონედ, მიუხედავად იმისა, რომ მსოფლიო ეკონომიკაზე COVID-19-ის ნეგატიური ეფექტი ახლა უკვე შეუქცევადი მოცემულობაა.

აზიის განვითარების ბანკის (ADB) მიხედვით, პანდემია 77\$ მილიარდიდან 347\$ მილიარდამდე ზიანს მიაყენებს მსოფლიო ეკონომიკას.

გაეროს მიერ შემოთავაზებული უკანასკნელი ანალიზით, COVID-19-ის შემდგომ გლობალური ეკონომიკის ზრდა მინიმუმ 2.5%-მდე შემცირდება, მიყენებული ზარალი კი დაახლოებით ტრილიონ დოლარს მიაღწევს. ყველაზე დიდი ზიანი კი ნავთობის ექსპორტიორ ქვეყნებს მიადგება. მოსალოდნელია ასეთი ქვეყნების ეკონომიკური ზრდის ტემპის მინიმუმ 1%-იანი შემცირება.

ეუთოს ანგარიშის მიხედვით, მსოფლიო ეკონომიკის ზრდა 2.4%-მდე შემცირდება წინასწარ ნავარაუდები 2.9%-დან, რაც ძირითადად, მსოფლიო ვაჭრობის შემცირებით იქნება განპირობებული. მნიშვნელოვან ფინანსურ ზიანს უნდა ელოდონ განვითარებადი ეკონომიკებიც.

ეკონომიკური თანამშრომლობისა და განვითარების ორგანიზაციამ (OECD) გამოაქვეყნა განახლებული ეკონომიკური მიმოხილვა, რომლის თანახმადაც, კორონავირუსის გავრცელების გამო, ჩინეთის ეკონომიკური ზრდა შემცირდება 4.9%-მდე, ევროზონის 0.8%-მდე, ხოლო აშშ-ის 1.9%-მდე [2].

Bloomberg-ის შეფასებით, მსოფლიო ეკონომიკური ზრდა 2020 წელს 1.2%-ით შემცირდება. ანგარიშის თანახმად, ეკონომიკური შედეგი შეიძლება მოიცავდეს რეცესიებს აშშ-ში, ევროზონაში, იაპონიასა და ჩინეთში, რაც ჯამში 2.7 ტრილიონი აშშ დოლარის ოდენობით დანაკარგს გულისხმობს [3].

რაბო ბანკის კვლევის თანახმად, გლობალური ეკონომიკური ზრდა 2020 წელს 1.6% იქნება, 2021-ში კი 3.2%. რაბო ბანკმა შემოგვთავაზა ასევე რისკ-სცენარი, რომლის თანახმადაც, ეკონომიკური ზრდა ჩინეთში დაეცემა 0.2%-მდე, ხოლო მსოფლიოში 0.7%-მდე [4].

კომპანია Goldman Sachs 2020 წელს მსოფლიო ეკონომიკის 1%-ით შეკუმშვას ელოდება, რაც მსოფლიო ეკონომიკას უფრო შეამცირებს, ვიდრე 2009 წლის ფინანსური კრიზისი [5].

Fitch Ratings-მა კი თითქმის გაანახევრა 2020 წლის საბაზო შეფასება, რომელიც 2.5%-დან შემცირდება 1.3%-მდე, რაც წინა შეფასებასთან შედარებით 850 მილიარდი აშშ დოლარით ნაკლებია [6].

რა თქმა უნდა, მთავარი ეკონომიკური დარტყმები მიიღო იმ ქვეყნებმა, რომლებსაც COVID-19-ის გავრცელების ყველაზე მაღალი მაჩვენებლები აქვთ, შემდეგ კი იმ ქვეყნებმა, რომელთა ეკონომიკებიც ყველაზე მეტად არის დამოკიდებული ტურიზმზე, ნავთობისა და სხვა საქონლის ექსპორტზე.

საქართველოს მთავრობის მიერ იანვარ – თებერვალში ვირუსის მიმართ პრევენციული ღონისძიებების გატარებამ შედეგი არ დააყოვნა. ივნისის დასაწყისში ევროპის წამყვანმა დამოუკიდებელმა ორგანიზაციამ ევროპის საუკეთესო სამოგზაურო მიმართულებები (EBD), რომელიც შეიქმნა ევროპაში კულტურისა და ტურიზმის ხელშეწყობისა და პოპულარიზაციის მიზნით, ევროპის 20

ყველაზე უსაფრთხო სამოგზაურო მიმართულებაზე მის მიერ გამოქვეყნებულ რეიტინგში თბილისი პირველ ადგილზე დაასახელა და მიიჩნია ყველაზე უსაფრთხო მიმართულებად. ორგანიზაციის მიერ გამოქვეყნებულ საინფორმაციო რეიტინგში ასევე მოხვდა ქალაქი ბათუმიც, რომელმაც მე-7 ადგილი დაიკავა. გარდა თბილისისა და ბათუმისა, EBD-ის მიერ ყველაზე უსაფრთხო სამოგზაურო მიმართულებებად ამ პერიოდისთვის დასახელებულ იქნა: კორფუ, ზაგრები, ვარშავა, ვენა, ვილნიუსი, გდანსკი, რიგა და ზაგრები [7]. საქართველოს მიმართ საერთაშორისო დამოკიდებულება შენარჩუნებულია ამ მომენტისთვისაც. მსოფლიოში ერთ-ერთმა ყველაზე გავლენიანმა სამოგზაურო გამოცემამ National Geographic-მა საქართველო, სვანეთის რეგიონი 2021 წელს მსოფლიოს 25 საუკეთესო სამოგზაურო მიმართულებებს შორის დაასახელა, რომელსაც ტურისტი პოსტპანდემიურ პერიოდში უნდა ეწვიოს [8].

COVID-19-მა მნიშვნელოვანი გავლენა მოახდინა საერთაშორისო ვაჭრობაზეც. საქართველოს ახლო ეკონომიკური ურთიერთობა აკავშირებს ევროკავშირთან, რომელიც საქსპორტო ბაზრის 1/3-ს წარმოადგენს. მნიშვნელოვანია ექსპორტში აზერბაიჯანის წილიც, რომელთანაც გადაადგილება შეიზღუდა, თუმცა სასაქონლო სავაჭრო ბრუნვა არ შეწყვეტილა და 2020 წლის იანვარ-თებერვალში ექსპორტის 17,2% მოდიოდა, ჩინეთის წილი ექსპორტში, იმის მიუხედავად, რომ იანვარ-თებერვალში ამ ქვეყანაში უკვე დანყებული იყო კორონავირუსის აფეთქება, ასევე დიდი იყო და 12,4%-ს შეადგენდა. მესამე ადგილზეა რუსეთი, რომლის წილიც ექსპორტში იყო 11,5%. ფინანსთა სამინისტროს მონაცემების მიხედვით, 2020 წლის იანვარსა და თებერვალში საქართველოს ექსპორტი იმავე პერიოდის წინა წლის მონაცემებთან შედარებით შემცირდა. იანვარში სხვაობა მხოლოდ 0.46% იყო, მაგრამ უკვე თებერვლის თვეში საქართველოს ექსპორტმა საგრძნობლად – 17.9%-ით დაიკლო. ივნისის თვეში არამკვეთრი უარყოფითი ტენდენცია გაგრძელდა, ხოლო, შემოდგომით უმნიშვნელო მატებას აქვს ადგილი [9].

მნიშვნელოვანი ინდიკატორი საქართველოს ეკონომიკური დამოუკიდებლობის შეფასებისას არის ფულადი გზავნილები. ფულადი გზავნილების წილი საქართველოს მშპ-ში 13,5% შეადგენს. საქართველოს ეროვნული ბანკის მონაცემებით, 2020 წლის თებერვალში ქვეყანაში შემოსული ფულადი გზავნილების მოცულობამ 137.3 მლნ აშშ დოლარი შეადგინა. იანვრის თვეში ზრდის ტემპი 8.6%-ს უტოლდებოდა. ევროკავშირიდან მიღებული ფულადი გზავნილები, მთლიანი ფულადი გზავნილების 41.7%-ია. ყველაზე მეტ ფულად გზავნილს ევროკავშირის ქვეყნებიდან საქართველო იტალიიდან (15.8%) და საბერძნეთიდან (12%) იღებს. მნიშვნელოვანი, 10.4%-იანი წილი მოდის აშშ-ზე. რუსეთიდან (20.9%) და ისრაელიდან (10.5%) მიღებული გზავნილები დაახლოებით მთლიანი გზავნილების 1/3-ს წარმოადგენენ. მიუხედავად იმისა, რომ გზავნილების მოცულობა მკვეთრად არ შემცირებულა, პანდემიის ასეთ გავრცელებას ევროპასა და ამერიკაში, სავარაუდოდ, მძიმე ნეგატიური გავლენა ექნება მათ მოცულობაზე წლის ბოლოსათვის.

საქართველოს ბიზნეს-ასოციაციის (BAG) კვლევის შედეგების შესაბამისად, პანდემიის დასაწყისში კერძო ქართული კომპანიების დაახლოებით ნახევარი 47,2% მიიჩნევდა, რომ გარდაუვალია თანამშრომლების შემცირება, მეორე ნახევარი კი 50,9% არ აპირებდა გაფართოებას. საქართველოს ბიზნეს-ასოციაცია 70-ზე მეტ დიდ კომპანიას აერთიანებს, მათ შორის, ბანკებს, ბენზინ-გასამართი სადგურებისა და დიდი სუპერმარკეტების ქსელებს, სამშენებლო და საკომუნიკაციო კომპანიებს. დასაქმებასთან დაკავშირებით საქართველოს ბიზნეს-ასოციაციის გამოკითხული წევრების მოლოდინები BAG-ის ინდექსის ყოველკვარტალური გამოკითხვის ფარგლებში მნიშვნელოვნად გაუარესდა. BAG-ის დასაქმების ბარომეტრი, რომელიც ასოციაციის წევრებს შორის დასაქმების დონის მოსალოდნელ ცვლილებებს ასახავს 2020 წლის პირველ კვარტალში უარყოფითი გახდა და (-46,7) პუნქტი შეადგინა. შეზღუდვების მოხსნის შემდეგ კი მაჩვენებლის მნიშვნელობა საგრძნობლად გაუმჯობესდა და მეტნაკლები რყევით გამოირჩევა.

პანდემიის ნეგატიურმა გავლენამ გამოიწვია ქვეყანაში ეკონომიკური ზრდის შემცირება 4%-ით, ბიუჯეტის შემოსავლები დავიდა 1,8 მილიარდ ლარამდე, ხოლო მიმდინარე ხარჯები შემცირდა 300 მილიონი ლარით. გარდა ამისა ბიუჯეტის ხარჯვით ნაწილს დაემატება სოციალური, ეკონომიკის მხარდაჭერის და COVID-19-ის მართვასთან დაკავშირებული ახალი ხარჯები, რაც ანტიკრიზისული გეგმის გათვალისწინებით განისაზღვრა 3,9 მილიარდი ლარის ოდენობით. აღსანიშნავია ის ფაქტი, რომ პირველად 2020 წლის 14 აპრილს საერთაშორისო პარტნიორობისგან ქვეყნის ეკონომიკისათვის გამოიყო 3 მილიარდი დოლარი. შემოდინებები განხორციელდა შემდგომ პერიოდშიც.

საქართველოს ხელისუფლებამ ქვეყანაში 26 თებერვალს პირველი ფაქტის დადასტურებამდე 1 თვით ადრე, 28 იანვარს დაიწყო ბრძოლა COVID-19-ის წინააღმდეგ, რომელიც წარიმართა 2 მიმართულებით – მოქალაქეების ჯანმრთელობისა და სიცოცხლის და საქართველოს ეკონომიკის გადასარჩენად.

საქართველოს მთავრობის ანტიკრიზისული გეგმის ფარგლებში 2020 წლის გაზაფხულზე განხორციელდა შემდეგი ღონისძიებები:

- ❖ დაქირავებით დასაქმებული პირები, რომლებმაც დაკარგეს სამსახური ან გაუშვეს უხელფასო შვებულებაში, დახმარების სახით მიიღეს 1200 ლარი 6 თვის განმავლობაში თვეში 200 ლარი – ჯამში 350000 მოქალაქემ მიიღო 460 მილიონი ლარი;
- ❖ ყოველ შენარჩუნებულ სამუშაო ადგილზე დამსაქმებელმა მიიღო სახელმწიფო სუბსიდია 6 თვის განმავლობაში;
- ❖ 750 ლარის ოდენობის ხელფასი სრულად გათავისუფლდება საშემოსავლო გადასახადისგან;
- ❖ „არაფორმალურ სექტორში“ დასაქმებულებმა ან თვითდასაქმებულებმა მიიღეს ერთჯერად დახმარება 300 ლარის ოდენობით;
- ❖ 6 თვეში დამატებით საშუალოდ 600 ლარიანი დახმარება მიიღეს: ოჯახებმა, რომელთა სოციალური სარეიტინგო ქულა 65000-10000-მდეა, რითიც ისარგებლება დაახლოებით 70000 ოჯახმა და 190000 მოქალაქემ;
- ❖ დახმარებით ისარგებლებს მკვეთრად გამოსატყუი შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირებმა და ბავშვებმა – დაახლოებით 40 000 მოქალაქემ;
- ❖ პენსიის ინდექსაციის წესის შემოღება 2021 წლის იანვრიდან უზრუნველყოფს იმას, რომ ყველა პენსიონერის პენსია გაიზრდება არანაკლებ ინფლაციის მაჩვენებლისა, ანუ ფასების ზრდა გავლენას ვერ მოახდენს რეალური პენსიის მოცულობაზე. 70 წლის და მეტი ასაკის პენსიონერებისთვის ინფლაციას დაემატება რეალური ეკონომიკური ზრდის 80%, ანუ პენსიის ყოველწლიური ზრდა იქნება ინფლაციაზე მაღალი, მიუხედავად ინფლაციის და ეკონომიკური ზრდის პარამეტრებისა. შესაბამისად, პენსიის ზრდა არ იქნება 20 ლარზე ნაკლები, ხოლო 70 წლის და უფრო მაღალი ასაკის პენსიონერებისთვის 25 ლარზე ნაკლები. აღსანიშნავია, რომ ბოლო კატეგორიის მოქალაქეების პენსია 2020 წლის 1 ივლისიდან 220 ლარიდან 250 ლარამდე გაიზარდა.

გარდა ამისა, 1.2 მილიონზე მეტ ოჯახს დაუფინანსეს 3 თვის სრული კომუნალური გადასახადი. ელექტროენერჯის, წყლისა და დასუფთავების გადასახადი კი დაუფინანსდა 670 ათასზე მეტ ოჯახს. სახელმწიფომ დააზღვია 9 ძირითად პროდუქტზე ფასის ზრდა, რაზეც კონტრაქტი გაფორმდა მსხვილ იმპორტიორ კომპანიებთან. ასევე სახელმწიფო დახმარებით მოქალაქეებს სესხის გადახდის 3 თვით გადავადების შესაძლებლობა მიეცათ. მსგავსი ღონისძიებები გატარდება ასევე ამა წლის ნოემბრიდან მომდევნო წლის გაზაფხულამდე [11].

ტურიზმთან დაკავშირებულ 4500 ბიზნეს სუბიექტებს გადაუვადდათ 4 თვის ქონების და საშემოსავლო გადასახადი 2020 წლის 1 ნოემბრამდე. მცირე სასტუმროებს სახელმწიფო დაუსუბსიდირებს საბანკო სესხის 6 თვის საპროცენტო ხარჯის 80%-ს. ავტომპორტიორებს 1 სექტემბრამდე გადაუვადდათ ავტომობილების განბაჟების 90– დღიანი ვადა, რითაც ისარგებლა 38000 იმპორტიორმა. ხოლო 7000 იურიდიულ პირს მიეცა სესხის რესტრუქტურისა და შესაძლებლობა.

კერძო სექტორზე ზრუნვის ფარგლებში ამოქმედდა დღგ-ის ავტომატური დაბრუნების მექანიზმი და გაორმაგდა დღგ-ის ზედმეტობის დაბრუნება, რაც ამ წელში დამატებით 600 მილიონი ლარის კომპენსაციას შეადგენს. კომერციული ბანკებისთვის ბიზნესის მხარდაჭერისათვის დამატებით გამოიყო 500 მილიონი ლარი.

სახელმწიფო პროგრამაში „ანარმოე საქართველოში“ შეიცვალა თანადაფინანსების პირობები, რაც შეეხო:

- ❖ სესხის / ლიზინგის თანადაფინანსების პერიოდის 24 დან 36 თვემდე გაზრდას;
- ❖ თანადაფინანსების საპროცენტო განაკვეთის მექანიზმის ცვლილებას;
- ❖ საქმიანობის სახეობის ზრდას;
- ❖ სესხის / ლიზინგის მინიმალური ზღვრის დაწვევას;
- ❖ საბრუნავი საშუალებების დაფინანსების ზრდას.

სოფელზე ზრუნვის ფარგლებში კი პროექტზე „აგროკრედიტი-ერთნლოვანი კულტურების დაფინანსება“ გამოიყო 30000 ლარამდე ოდენობის გრანტი. გარდა ამისა, მოხდა აგრარულ სექტორში გაცემული სესხების პროცენტის სრული დაფინანსება სესხის სავარაუდო ჯამური მოცულობის 50 მილიონი ლარის პირობებში (ბენეფიციარის რაოდენობა 5000) და განხორციელდა სამელიორაციო საქმიანობის მხარდაჭერა [10].

აქედან გამომდინარე, პანდემიასთან ბრძოლის პროცესში ეფექტური ღონისძიებების გატარებამ ამ მომენტისათვის შემდეგი შედეგი მოგვცა:

❖ ივნისიდან საქართველოს ეკონომიკა სრულად ამოქმედდა, რაც დადებით მოლოდინებთან არის დაკავშირებული;

❖ საქართველო რეგიონში COVID-19-თან წარმატებული ბრძოლის საუკეთესო მაგალითია, თუმცა აზერბაიჯანში ამ მომენტისთვის ჩვენზე უკეთესი მდგომარეობაა:

რუსეთში – 2 162 503 ინფიცირებული, 37 538 გარდაცვლილია (5 ადგილი);

თურქეთში – 467 730 ინფიცირებული, 12 840 გარდაცვლილი (24 ადგილი);

სომხეთში – 130 870 ინფიცირებული, 2 068 გარდაცვლილი (51 ადგილი);

აზერბაიჯანში – 102 396 ინფიცირებული, 1 224 გარდაცვლილი (62 ადგილი).

❖ საერთაშორისო რეიტინგის მიხედვით, საქართველო საუკეთესო ტურისტულ დანიშნულებად დაფიქსირდა;

❖ საერთაშორისო დახმარების სახით განხორციელდა სავალუტო შემოდინებები;

❖ ეროვნული ბანკის მიერ მაისში შესრულდა ზომიერი და პერიოდული სავალუტო ინტერვენციები მის სავალუტო აუქციონზე, რამაც ბოლო ერთი კვირის განმავლობაში იმოქმედა ლარის კურსის გამყარებაზე 21 თეთრით ერთ დოლართან მიმართებაში, ანუ 3,19 ლარიდან 2,98 ლარამდე. იგივე უნდა მოხდეს ეხლაც, თუმცა ნაკლებად სავარაუდოა.

საქართველოს ეკონომიკის კრიზისიდან სწრაფად გამოსვლის გეგმაზე საქართველოს პრემიერ-

მინისტრი ბ-ნი გიორგი გახარია ახორციელებდა და ახლაც ახორციელებს ინტენსიურ კონსულტაციებს მსოფლიოს წამყვან არაერთ საექსპერტო ჯგუფთან. მათ შორისაა, კემბრიჯისა და ლონდონის უნივერსიტეტების ცნობილი ექსპერტები, რომლებიც გამოთქვამენ მზაობას დაეხმარონ ჩვენს ქვეყანას კრიზისიდან გამოსვლასა და სწრაფ ეკონომიკურ გაჯანსაღებაში.

ზოგადად, პანდემიამ მკვეთრად შეარყია მსოფლიო საზოგადოებების ყოველდღიური სოციალური და ეკონომიკური შაბლონები. შესაბამისად, ეკონომისტებმა ყურადღება გაამახვილეს მის ეკონომიკურ გავლენაზე და იმაზე, თუ რა უნდა გააკეთოს ცენტრალურმა ბანკებმა და მთავრობებმა, როგორც მიწოდების, ისე მოთხოვნის ერთდროულად უჩვეულო მოშლის საპასუხოდ. გასაგებია ის, რომ პანდემიის შედეგები „სერიოზული“ იქნება და მისი გავრცელება ყველაზე დიდ დარტყმას მიყენებს მცირე და საშუალო ბიზნესს. ხოლო ეს დამყუპველი გარემოება სერიოზულ საფრთხეს შეუქმნის გლობალური ეკონომიკის სტაბილურობას. აქედან გამომდინარე, სპეციალისტების პროგნოზით დიდია ალბათობა იმისა, რომ კორონავირუსი მსოფლიო ეკონომიკას რეცესიამდე მიიყვანს.

ლიტერატურა:

1. <https://www.worldometers.info/coronavirus/#countries;>
2. <https://www.oecd.org/economic-outlook/>
3. <https://www.bloomberg.com/graphics/2020-coronavirus-pandemic-globaleconomic-risk/>
4. <https://economics.rabobank.com/publications/2020/march/global-economic-outlook/>
5. <https://fortune.com/2020/03/20/coronavirus-economic-predictions-goldman-sachs-recession-gdp2q-2020/>
6. <https://www.fitchratings.com/site/pr/10114929>
7. ghn.ge
8. <https://www.nationalgeographic.com/.../best-of-the-world-2021;>
9. www.mof.ge/export_importis_informacia;
10. employer.ge – ანტიკრიზისული ეკონომიკური გეგმა
11. <https://stopcov.ge/ka/daxmarebebi>